

Kamila Hrubanová: Je důležité zábavně seznamovat děti s mikroskopy

27.1.2025 - Zuzana Dupalová, Luděk Svoboda | Akademie věd České republiky

Kamila Hrubanová působí ve skupině mikroskopie pro biomedicínu v oddělení elektronové mikroskopie Ústavu přístrojové techniky AV ČR. Mimo jiné je také držitelkou Prémie Otto Wichterleho a popularizátorkou - organizuje workshopy i výstavy pro veřejnost.

Československá mikroskopická společnost (ČSMS), jejíž předsedkyní se stala, podporuje rozvoj mikroskopie a vědeckého zkoumání pomocí mikroskopů. Její úloha zahrnuje podporu výzkumu, vzdělávání a školení vědců, studentů a relativně nově i dětí základních, případně mateřských škol v projektu „Malé popularizační akce“.

„Organizujeme také konference, které propojují vědeckou komunitu s komerční sférou, ale třeba i popularizační aktivity pro veřejnost, jako jsou výstavy mikroskopických snímků, přednášky či panelové diskuze,“ doplňuje Kamila Hrubanová.

Ve výboru společnosti působí vědkyně od roku 2021 a do konce roku 2024 zastávala funkci hospodářky. Od té doby se aktivně podílí na jejím chodu. „Hodně jsem se toho se společností naučila, takže mě potěšilo, že jsem byla ve volbách znovu zvolena. Novou roli předsedkyně беру zodpovědně.“

Kamila Hrubanová získala v roce 2023 Prémii Otto Wichterleho.

Co jako předsedkyně plánujete a jakým směrem chcete sdružení rozvíjet?

Pevně věřím, že přispěji k rozvoji aktivit, které společnost realizuje. Aktuálně plánuji jen menší změny. Začali jsme pracovat na nových modernějších webových stránkách, které budou splňovat požadavky dnešní doby. Přála bych si, aby díky tomu vznikl prostor pro lepší komunikaci s mikroskopickou komunitou. Také je potřeba dotáhnout organizaci samotné správy členské databáze. Některé menší změny uděláme i ve struktuře programu výroční konference *Microscopy 2025*.

Společnost mimo jiné cílí na rozvíjení mladé vědecké generace. Jak ji podporuje?

Má pracovní skupinu mladých mikroskopiků. Sdružuje mladé vědce a vědkyně, kteří používají mikroskopy pro svou práci, případně se přímo podílejí na jejich vývoji. Skupina slouží k navazování kontaktů, sdílení znalostí a rozvoji dovedností na workshopech či ve společných výzkumných projektech. Reaguje na potřeby končících studentů a začínajících vědců - navštěvují potencionální zaměstnavatele, diskutují na různá témata...

Zmiňujete vzdělávání dětí. Jak konkrétně je „připravujete“ k vědecké práci?

Aktuálně nabízíme menší granty například na výuku s nákupem školního mikroskopu. Jsme přesvědčení, že je důležité zábavně seznamovat děti s vědou a mikroskopickými přístroji, protože studentů na přírodovědných a technických oborech všeobecně ubývá a přitom jsou potřeba.

Jaká vnímáte situaci mladších vědců v Česku obecně?

Jejich situace je nejen Česku složitá a plná výzev. Zároveň se ale objevují i pozitivní trendy. Mladí vědci v drtivé většině pracují na krátkodobých pozicích, což ztěžuje budování kariéry. Nutnost dlouhodobé zahraniční stáže po dosažení doktorského titulu často limituje ženy, které zakládají rodinu, což je hlavní příčina jejich odchodu z vědy. Další problém je financování výzkumu. I když existují granty a soutěže, konkurence je vysoká a částka na pokrytí nákladů je často nedostatečná.

Platy v akademické sféře jsou nízké a administrativní zátěž značná, což může odvádět pozornost od výzkumu.

A co zmíněné pozitivní trendy?

Máme větší příležitosti k mezinárodní spolupráci a v posledních letech se celkově zlepšuje financování výzkumu, například i pro výše zmíněné ženy, které se vrací z mateřské dovolené.

Co se v československém světě mikroskopie chystá v dohledné době? Jak se na tom podílíte?

Připravují se Dny elektronové mikroskopie v brněnském regionu, kterých se může zúčastnit kdokoli. Program bude opět bohatý. Výbor ČSMS připravuje v Liberci ve dnech 19.-21. 2025 výroční konferenci *Microscopy 2025*. Brzy se vypíší stipendia pro mladé vědce, kteří využívají ke své práci mikroskopy, jmenovitě stipendium ČSMS a Stipendium Thermo Fisher Scientific / ČSMS. Přehled o akcích najdou zájemci v kalendáři, který průběžně aktualizujeme.

Jak vám pomohla Prémie Otto Wichterleho v kariéře?

Každé ocenění pomáhá. Člověk dostane novou energii a chuť pokračovat, protože vidí, že i ostatním to dává smysl. Pomohla mi také finančně - mám dvě děti, které pořád něco potřebují. A doufám, že mi pomůže k získávání grantů, jež pomohou financovat výzkum naší vědecké skupiny a chod centrální laboratoře, kterou mám na starost.

<https://www.avcr.cz/cs/o-nas/aktuality/Kamila-Hrubanova-Je-dulezite-zabavne-seznamovat-deti-s-mikroskopy-00001>